

niedziela, 15.09.2024

Kościelna ortografia, czyli co piszemy małą a co wielką literą

Nazwy sakramentów świętych, jak bierzmowanie, chrzest, komunie święta, piszemy zasadniczo małą literą. Wielką literą piszemy Eucharystia, Najświętszy Sakrament, Przenajświętszy Sakrament. Możliwe jest użycie wielkiej litery w wyrażeniu Komunia Święta (użytego jako synonim Najświętszego Sakramentu) oraz ze względów emocjonalnych, gdy chcemy podkreślić wyjątkową wagę danej uroczystości.

Nazwy okresów liturgicznych - adwent, wielki post, oktawa - piszemy małą literą. Wyjątkiem jest Wielki Tydzień.

W nazwach świąt wszystkie człony piszemy wielką literą (Boże Narodzenie, Wielkanoc, Środa Popielcowa, Popielec, Wniebowzięcie, Boże Ciało, Zielone Świątki, Zadzuszki, Dzień Zaduszny, Niedziela Wielkanocna, Niedziela Zmartwychwstania, Poniedziałek Wielkanocny, Wielki Czwartek, Wielki Piątek, Wielka Sobota).

Wyrazy: święto i dzień piszemy małą literą, jeśli nie stanowią integralnej części nazwy (np. dzień Wszystkich Świętych, święta Bożego Narodzenia).

Wyraz Wigilia piszemy wielką literą jako nazwę dnia poprzedzającego Boże Narodzenie, natomiast małą literą w znaczeniu nazwy wieczery, przyjęcia oraz jako nazwę dnia poprzedzającego inny dzień (wigilia niedzieli).

Małą literą piszemy również nazwy obrzędów, zabaw i zwyczajów związanych z danym świętem (mikołajki) oraz nazwy dni jak pierwszy piątek miesiąca, szabas, niedziela.

Nazwy tytułów, godności oraz urzędów kościelnych zasadniczo piszemy małą literą (ojciec, ksiądz, papież). Wyjątkiem będą listy lub teksty okolicznościowe, gdy wielka litera na początku wyrazu podyktowana jest względami grzecznościowymi. Również małą literą rozpoczynamy nazwy członków oraz członkin zakonów (np. franciszkanie, dominikanie, urszulanki).

Wielką literą piszemy pełne oficjalne nazwy jednoosobowych urzędów, np. Przewodniczący Konferencji Episkopatu Polski.

Słowo Kościół w znaczeniu instytucji, ogółu wiernych piszemy zawsze wielką literą. Również wielka litera rozpoczyna wszystkie człony oficjalnych, zarejestrowanych nazw, np. Polski Autokefaliczny Kościół Prawosławny w RP, Kościół Ewangelicko-Augsburski w RP, Kościół Rzymskokatolicki. Małą literą piszemy natomiast określenia odłamów, np. Kościół prawosławny, Kościół ewangelicko-augsburski.

Nazwy kościelnych jednostek administracyjnych oraz nazwy urzędów piszemy małą literą (diecezja, parafia, prowincja, kuria metropolitalna), chyba, że są to oficjalne nazwy własne, wtedy wszystkie człony piszemy wielką literą (np. Kuria Metropolitalna Archidiecezji Gdańskiej).

Wyraz episkopat może być zapisywana dwójako: w znaczeniu ogółu biskupów małą literą, a wielką w odniesieniu do instytucji jaką jest Konferencja Episkopatu Polski.

Nazwy budynków i obiektów sakralnych piszemy małą literą, np. bazylika, kościół, sanktuarium. W przypadku nazw własnych wielką literą piszemy tylko ten człon, od którego zaczyna się właściwa nazwa własna, np. kościół Mariacki.

Rzeczownik bazylika wyjątkowo piszemy wielką literą w odniesieniu do tzw. siedmiu bazylik patriarchalnych, zwanych również wielkimi. Są to: Bazylika Świętego Jana Chrzciciela na Lateranie, Bazylika Matki Boskiej Większej, Bazylika Świętego Pawła za Murami, Bazylika Świętego Piotra, Bazylika Świętego Wawrzynca w Rzymie, Bazylika Świętego Franciszka w Asyżu i Bazylika Najświętszej Maryi Panny od Aniołów w Asyżu).

Nazwy gatunkowe modlitw oraz części mszy świętej, a także dokumentów kościelnych piszemy małą literą (analogicznie do nazw gatunków literackich), np. msza święta, suma, pasterka, roraty, różaniec. Można użyć wielkiej litery w zapisie Msza Święta i Liturgia Święta, ale w tym przypadku oba człony nazwy powinny być zapisywane wielką literą.

Nazwy osobowe piszemy zawsze wielką literą (Bóg Ojciec, Syn Boży, Matka Boska, Duch Święty, św. Jan Chrzciciel). Co ciekawe - w zestawieniu święty mikołaj oba człony piszemy małą literą, jeśli nie odnosimy się do konkretnego świętego (np. w sklepie jest duży wybór czekoladowych świętych mikołajów). Peryfrazy, czyli nazwy opisowe osób boskich możemy pisać zarówno wielką jak i małą literą (Ojciec Niebieski albo ojciec niebieski, Królowa Anielska albo królowa anielska). W ten sam sposób zapisujemy zaimki odnoszące się do Boga (On lub on, Jego lub jego).

Jeżeli w nazwie występuje dodatkowe określenie identyfikujące, zwykle związane z konkretnym wizerunkiem, wtedy wyrażenie traktujemy jak nazwę własną i wszystkie jego człony zapisujemy wielką literą, np. Matka Boska Nieustającej Pomocy.

Wbrew słownikowi ortograficznemu w wyrażeniach ojcowie Kościoła i doktorowie Kościoła drugi człon piszemy wielką literą.

Małą literą piszemy nazwy osobowe, które nie odnoszą się do konkretnej osoby: apostoł, prorok, anioł, natomiast w zestawieniach wskazujących na konkretną postać, nazwy te piszemy wielką literą (św. Michał Archanioł, św. Paweł Apostoł).

Wyrazy: Ewangelia (nazwa księgi oraz opis życia Jezusa) i Dekalog (jako tytuł tekstu) piszemy wielką literą. W pozostałych przypadkach - małą.

Nazwy wydarzeń (ostatnia wieczerza, zwiastowanie, odkupienie, sąd ostateczny) piszemy zasadniczo małą literą, aczkolwiek nie będzie błędem, gdy użyjemy wielkiej litery dla podkreślenia szczególnej wagi danego wydarzenia. Te same zasady obowiązują przy pisowni wyrazów nazywających rzeczy mających charakter religijny (różaniec, krzyż).

Wieczernik piszemy wielką literą, ponieważ traktujemy ten wyraz jako nazwę własną miejsca. Również wyrażenie Gwiazda Betlejemka traktowane jest jako nazwa własna, szczególnie w odróżnieniu od gwiazdy betlejemskiej - rośliny.

Nazwy ruchów religijnych piszemy wielką literą tylko wtedy, kiedy używamy oficjalnych nazw (np. Ruch Światło-Życie), natomiast jako określenia potoczne (oaza) - małą.

Nazwy pojęć abstrakcyjnych możemy zapisywać dwojako: łaska Boża albo Łaska Boża, opatrność Boża albo Opatrność Boża. Wyrażenia takie jak: historia zbawienia, ofiara mszy świętej, katolicka nauka społeczna piszemy zasadniczo małą literą.

Nazwy soborów piszemy w zależności od kontekstu. Jeśli są rozumiane jako nazwy historyczne - piszemy małą literą, natomiast jeśli traktujemy je jako nazwy instytucji czy zgromadzeń - wtedy możliwa jest wielka litera w każdym członie wyrażenia.

Z powyższych ustaleń Komisji wynika jasno, że użycie wielkich liter w odniesieniu do słownictwa religijnego jest traktowane bardziej liberalnie niż wynikałoby to z zasad ortograficznych obowiązujących w języku polskim i jest usprawiedliwione emocjonalnym

nacechowaniem, jakie nadawane jest do podstawowego znaczenia danego słowa.

Zainteresowanych odsyłam do tekstu źródłowego, na podstawie którego przedstawiłam obowiązujące normy.

Anna Łunkiewicz

Źródło:

<https://www.strony-parafialne.pl/blog/koscielna-ortografia-czyli-co-piszemy-mala-a-co-wielka-litera/7092>

Zasady pisowni słownictwa religijnego https://www.kul.pl/art_3460.html

Tematyczne książki:

PISOWNIA SŁOWNICTWA RELIGIJNEGO wyd. 2 opr. miękka

Renata Przybylska, ks. Wiesław Przyczyna

„Zasady pisowni słownictwa religijnego” to zebrane w jeden tom ustalenia Komisji Języka Religijnego działającej przy Radzie Języka Polskiego PAN w sprawach poprawnościowych. To już nie tylko ogólne zasady pisowni, ale omówienie wielu pojęć, które wciąż w języku religijnym są zapisywane błędnie. Książka ta okaże się potrzebna szczególnie tym, którzy często obcuja z językiem religijnym.

Opis

ISBN: 978-83-7793-625-2

Autor: Renata Przybylska, ks. Wiesław Przyczyna

rok wydania: 2018

ilość stron: 134

format: A5

oprawa: miękka

wydanie: drugie poprawione i uzupełnione
